

گزارش مهم FDD؛ پروژۀ ترامپ در فریز صادرات نفت ایران موفق نبوده است

توباختی!ایران نفت می‌فروشد

علی مژوعی خبرنگار گروه سیاست

بهمن سسال گذشته در هفته‌های نخست ورود دونالد ترامپ به کاخ سفید، او با صدور یک یادداشت اجرایی خواهان تداوم کمپین «فشار حداکثری» با هدف به «صفر» رساندن صادرات نفت ایران بود. بر اساس این یادداشت، وزیر خارجه آمریکا موظف می‌شد «معافیت‌های تحریمی موجود را اصلاح کند یا بازگرداند.» او حتی موظف‌شده‌بود برای «پیاپی سازی کارزاری برای به صفر رساندن صادرات نفتی ایران، با وزیر خزانه‌داری همکاری کند.» با گذشت بیش از ۹ ماه از اعمال این کمپین و حتی تحمیل یک جنگ ۱۲ روزه علیه ایران، آمریکایی‌ها نهنتها نتوانستند در صادرات نفت ایران خللی ایجاد کنند که صادرات نفتی در مقطعی جهش قابل توجهی را نیز تجربه کرد. این را «سعید قاسمی‌نژاد»، مشاور ارشد امور ایران در بنیاد تروریستی «دفاع از دموکراسی‌ها» (FDD) در تازه‌ترین مقاله‌اش اعتراف کرده است. او که از اصلی‌ترین گردانندگان تحریم علیه ایران برای دولت آمریکاست، در مقاله ۵ نوامبر (۱۴ آبان) نوشت سیاست‌های آمریکا در تحریم نفتی ایران شکست‌خورده است. اگرچه مطلبی که با عنوان «شکست اجرای تحریم‌های آمریکا» در سایت این اندیشکده آمریکایی منتشر شده با هدف تحریک آمریکا به تشدید فشارها علیه ایران توسط قاسمی‌نژاد نوشته شده، داده‌های منتشرشده در آن اعتراف به این موضوع است که سیاست‌های تحریمی ضدایرانی تاکنون به اهداف اصلی تعیین شده نرسیده‌اند. در این مطلب عنوان شده که «صادرات نفت ایران در اکتبر ۲۰۲۵ (مهرماه) به اوج خود رسیده است. در طول این ماه ایران ۸/۶۶ میلیون بشکه نفت صادر کرده است که به طور میانگین معادل ۱۵/۲ میلیون بشکه در روز بوده و در آسددین بین ۳۹ تا ۴۲ میلیارد دلار نصیب ایران کرده است.» ایسن میزان صادرات نفت در حالی صورت گرفته که اخیراً ایران حرکت نفتکش‌های رسمی خود روی آب‌های بین‌المللی را نیز علنی کرده تا در صورت هرگونه تهدیدی از جانب کشورهای عضو شبکه تحریم ایران، برای پاسخ متقابل مشروعیت‌زایی باشد.

صحنه تغییرکرد

سال ۹۸ یعنی یک سال پس از نخستین کارزار فشار حداکثری دولت ترامپ، واشنگتن، رژیم صهیونیستی را به میدان آورد تا با حمله به ناوگان نفت‌کش‌های ایران، بازاری نظامی آمریکادر این کارزار باشد و مانع از صادرات نفت ایران شود. صهیونیست‌ها که تصور نمی‌کردند تبعات این ماجراجویی چه خواهد بود، به چند نفتکش ایرانی حمله کردند. آنگونه‌که سردار شهید حسین سلامی، فرمانده وقت کل سپاه پاسداران گفته بود، در ابتدا معلوم نبود چه کسی کشتی‌های ایرانی را هدف می‌گیرد؛ اما بالاخره ایران متوجه شد که «اسرائیل به‌گونه‌ای هر روزانه و مبهم» این کار را انجام می‌دهد. بر همین اساس ایران دست به اقدام متقابل زد. سردار شهید سلامی گفت: «کشتی پنجم را که زدم دست آن‌ها بالا رفت و گفتند نبرد شستی‌ها را متوقف می‌کنیم.» از آن روز تا امروز خیلی چیزها عوض شده است. ایران وارد فاز علنی تجارت نفتی شده و تحریم‌های نفتی آمریکا را نیز به شکست کشانده؛ اما اسرائیل پای خود را در باتلاقی به نام دریای سرخ می‌بیند که کشتی‌هایش هر روز با تهدید جدیدی از سوی یمن مواجهند.

اعتراف به شکست

بنیاد دفاع از دموکراسی‌ها (FDD) در سال ۲۰۰۸ پروژه «انرژی ایران» را راه‌اندازی کرد تا راه‌های محروم‌کردن ایران از درآمدهای بخش انرژی را بررسی کند. این بنیاد نقش برجسته‌ای در شکل‌دهی سیاست‌های تحریمی آمریکا ایفا کرد و رویکردش در حمایت از قوانین تحریم، مورد تحسین نمایندگان دو حزب کنگره قرار گرفت، پس از تحریم‌های اولیه نفتی که به‌تنباهای فلج‌کننده نبودند، مارک دوبویترز، مدیر اجرایی FDD، در جلسه استماع کمیته فرعی امنیت ملی کنگره (۲۰۱۱) موفقیت دولت اوباما در تحریم انرژی را «جزئی»

بررسی عملکرد نظامی ایران در جنگ ۱۲ روزه

موج‌های موشکی واستراتژی توازن

فاطمه مطهری
کارشناس ارشد مطالعات خاورمیانه دانشگاه شهید بهشتی

در ژوئن ۲۰۲۵، اسرائیل حملات گسترده‌ای علیه تأسیسات هسته‌ای و نفتز و فردو، پایگاه‌های نظامی و محل سکونت فرماندهان و دانشمندان هسته‌ای ایران انجام داد. طی ۱۲ روز دیگری متقابل، الگوهای استراتژیک، قابلیت‌های عملکردی و سامانه‌های پدافندی منطقه در معرض آزمون جدی قرار گرفت.

این تقابل با پرتاب گسترده موشک‌های بالستیک جمهوری اسلامی ایران، رویارویی با سامانه‌های چندلایه پدافندی تل‌آویو – که با پشتیبانی آمریکا و ناتو همراه بود – ارزیابی کتی نرخ نفوذ، بیانیه‌های رسمی ایران درباره دقت حملات و بررسی دیدگاه‌های تحلیلی اسرائیلی‌ها، به عرصه‌ای استراتژیک مبدل شد که توان بازدارندگی ایران را بر چسبه ساخت. جمهوری اسلامی ایران با هدف اعمال فشار و تضمین امنیت ملی، رژیم صهیونیستی را در معرض یکی از شدیدترین آزمون‌های پدافندی‌اش در دهه‌های اخیر قرار داد. جمهوری اسلامی ایران حجم قابل توجهی موشک بالستیک و پهپاد علیه اهداف رژیم صهیونیستی به کار برد که در موج‌های متعدد شلیک شدند. پرتاب‌های متراکم در موج‌های اولیه، روز ۱۳ ژوئن آغاز شد و در روز ۱۴ و ۱۵ ژوئن به اوج رسید. این ضربات طراحی شده بودند تا سامانه‌های پدافندی اسرائیل را به چالش بکشند و با پرکندگی بالا، زمان پاسخ رژیم صهیونیستی را فشرده سازند. این حجم چشمگیر ارسال موشک‌ها نشان‌دهنده آن است که ایران دیگر صرفاً تهدید بالقوه نیست، بلکه دارای قابلیت تبدیل تهدید به اقدام مؤثر شده است و این قابلیت می‌تواند در آینده به ابزاری پایدار برای حفظ توازن منطقه‌ای مبدل شود.

باین‌حال، گزارش‌ها حاکی از آن است که حملات رژیم صهیونیستی به زیرساخت‌های نظامی ایران، به‌ویژه سکوها ی پرتاب موشک آسیب رساند. منابع غربی ادعا کردند که عملیات خرابکارانه موساد در داخل خاک ایران، موفق به مختل کردن بخشی از پرتاب‌های برنامه‌ریزی شد؛ اما این ادعاها از سوی مقامات اسرائیلی تأیید نشده است. منابع ایرانی بر این نکته تأکید دارند که جمهوری اسلامی ایران با وجود چالش‌ها، توانست عملیات موشکی و پهپادی گسترده‌ای را به انجام رساند که پیام روشنی از اراده و توان دفاعی ایران به دشمنان ارسال کرد.

از طرف دیگر، سامانه‌های پدافندی اسرائیل با ساختار چندلایه عمل

خواند و پیشنهادهایی عملی برای تحریم مؤثرتر فروش نفت ایران ارائه داد. او همچنین بر لزوم تحریم بانک مرکزی ایران و قطع دسترسی آن به سیستم سونیت (SWIFT) تأکید کرد. وال استریت ژورنال بعدها نوشت FDD بیشتر کارهای اساسی در این زمینه را انجام داده بود. سال ۱۳۹۹، سعید قاسمی‌نژاد، مشاور ارشد امور ایران در بنیاد دفاع از دموکراسی‌ها (FDD)،

پیشنهاد تحریم جامع صنعت پتروشیمی ایران را مطرح کرد و با توجه به سخت‌تر بودن اجرای تحریم‌های پتروشیمی به نسبت تحریم نفتی ۳ گام پیشنهادی را پیش روی ترامپ قرار داد با این مضمون که «نخست دولت ترامپ باید صراحتاً همه شرکت‌های درگیر در صنعت پتروشیمی ایران را مشخص و تحریم کند. دوم ایالات متحده صادرات فناوری، خدمات و کالاهای مورد استفاده در این صنعت به ایران را کاملاً ممنوع نماید و سوم آمریکا هرگونه سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت پتروشیمی ایران را ممنوع کند.» این پیشنهادها تنها بخشی از تلاش‌های مداوم FDD برای تشدید فشار حداکثری بر بخش‌های کلیدی اقتصاد ایران بود. کارشناسان FDD از اسفند ۹۲ تا مرداد ۱۷، ۱۷، ۱۸ بار در کنگره علیه توافق موقت و نهایی برجام شهادت داده بودند. برای درک اهمیت FDD در وضع تحریم‌های ضدایرانی بد نیست بدانید کارشناسان بنیاد هر پنج که بودجه آن‌ها بیش از ۱۵ برابر بودجه FDD است و همچنین مخالف برجام هستند، به‌هیچ‌وجه در کنگره ظاهر نشده‌اند. منتقدان برجام در مؤسسه آمریکن اینترپرایز نیز که بودجه آن بیش از هشت برابر FDD است، فقط یک‌بار شهادت داده‌اند. همچنین از بین چهار شاهد که کمیته بانکی سنا در ۵ آگوست ۲۰۱۵ در هیئت تحریم علیه ایران فراخوانده بود تا شهادت دهد، دو نفر کارشناس FDD و یک شاهد دیگر در شورای مشاوران FDD بودند. با وجود این تلاش‌ها سعید قاسمی‌نژاد از چهره‌های نزدیک به پهلوی در مطلب اخیرش برای سایت اندیشکده «بنیاد دفاع از دموکراسی» اعتراف کرده تحریم‌های نفتی ترامپ شکست‌خورده و توانسته مانع از فروش نفت ایران شود.

شفاف‌شدن حرکت نفتکش‌های ایران چه پیامی دارد؟

در کنار بنیاد ادعایی دفاع از دموکراسی، سازمان ضدایرانی اتحاد علیه ایران هسته‌ای (UANI) نیز به‌عنوان بال دیگر لابی تحریم علیه ایران فعالیت می‌کند. این سازمان ضدایرانی تحریم شبکه نفت‌کش‌های وابسته به ایران را به‌عنوان یکی از بخش‌های اصلی فعالیت‌های خود انتخاب کرده و در این باره به دولت‌های غربی مشورت می‌دهد. وجود چنین لابی‌هایی باعث شد در سال ۸۹ قطعنامه ۱۹۲۹ علیه ایران در شورای امنیت سازمان ملل تصویب شود. مطابق این قطعنامه اجازه بازرسی کشتی‌های ایرانی که در آب‌های آزاد حرکت می‌کنند به کشورهای جهان داده شده بود؛ اما ترس از مواجهه با ایران باعث ششد این بند چیزی بیشتر از یک متن روی کاغذ نباشد؛ اما در ادامه آمریکا برای مانع‌تراشی در کشتیرانی و صادرات نفت ایران جنگ نفتکش‌ها را نیز علیه ایران کلید زد. ۱۷ شهریور ماه ۱۴۰۳ سرلشکر شهید سلامی در جریان بازدید رئیس‌جمهور از فرگاه خاتم‌الانبیا به این موضوع اشاره کرد و گفت که «پس از آنکه انگلستان نفتکش ایران را در تنگه جبل الطارق توقیف کرد، ایران نیز یک کشتی انگلیسی را در اختیار خود آورد و همین امر موجب عقب‌نشینی و بازپس‌دادن نفتکش ایران شد.» چنین مواجهاتی باعث شده بود ایران سال‌ها فعالیت کشتیرانی خود را در پشت‌پرده دنبال کند. پس از فعال‌سازی مکانیسم ماشه و احیای قطعنامه‌های گ‌گانه از جمله ۱۹۲۹ که بار دیگر موضوع بازرسی کشتی‌ها را مطرح می‌کرد، ایران حرکت بخشی از ناوگان کشتیرانی خود را علنی کرده تا این پیام را بدهد که در مقابل تشدید تش از باب مقابله وارد خواهد شد. در این راستا علنی کردن حرکت کشتی‌های وابسته به ایران باعث می‌شود در صورت هدف قرار گرفتن هر یک از آن‌ها جهت مشروعیت‌بخشی به پاسخ متقابل داده‌های قابل مشاهده و ارائه به تمام دولت‌ها وجود داشته باشد. در همین راستا اواخر مهر ماه سال جاری مؤسسه تانکرت‌راکز که مرجع بین‌المللی ردیابی نفتکش‌هاست طی خبری مدعی شد که «اکثر نفتکش‌های با پرچم ایران برای نخستین‌بار پس

از هشت سال و نیم، داده‌های واقعی موقعیت خود را از طریق سامانه AIS و بدون جعل اطلاعات مخایره کرده‌اند.»

مهم‌ترین دستورکار توقف صادرات نفت ایران خروجی نداشت

مطابق آنچه سعید قاسمی‌نژاد در مطلب اخیر خود برای بنیاد ادعایی دفاع از دموکراسی به آن اعتراف کرده است چین ۹۰٫۶ درصد از کل صادرات نفت ایران را به خود اختصاص داده و مقادیر باقی‌مانده از طریق امارات (۶٫۷ درصد)، سنگاپور (۱٫۵ درصد) و ویم (۰٫۴ درصد) جابه‌جا شده‌اند. این میزان صادرات نفت ایران به چین در حالی بوده است که ترامپ در اظهاراتش به هنگام امضای یادداشت اجرایی ضدایرانی گفته بود: «ما حق داریم فروش نفت ایران را به سایر کشورها متوقف کنیم.» در راستای همین سیاست‌ها آمریکا تاکنون چندین بندر و شرکت کشتیرانی چینی را تحریم کرده است. اواخر مهر ماه وزارت خزانه‌داری آمریکا اعلام کرد بیش از ۵۰ فرد، نهاد و کشتی، از جمله یک پایلگاه مستقل چینی و یک پایانه نفتی چینی را به دلیل مشارکت در تسهیل تجارت نفت و گاز مایع (LPG) ایران تحریم کرده است. با وجود چنین تحریم‌هایی چین از موضع خود در مورد همکاری اقتصادی با ایران عقب ننشست. ۱۸ مهر ماه سخنگوی وزارت امور خارجه چین در یک نشست خبری گفت که «چین از ایالات متحده می‌خواهد به استفاده از تحریم‌ها پایان دهد» و افزود: «چین از امنیت انرژی خود دفاع خواهد کرد.» گروئ جیاوون همچنین تأکید کرد که کشورش «اقدامات لازم را برای حفاظت از حقوق قانونی شرکت‌ها و شهروندان چینی انجام خواهد داد.» چین همچنین در اقدامی همسو با ایران و روسیه در جریان اقدام شورای امنیت مبنی بر فعال‌سازی مکانیسم اسنپ‌بک و بازگشت قطعنامه‌های شش‌گانه ضدایران اعلام کرد این اقدام شورای امنیت را به رسمیت نمی‌شناسد. یکن به‌عنوان عضو دائم شورای امنیت با این اقدام خود عملاً مقابل این شورا ایستاد تا این پیام را داده باشد که برای تداوم تعاملات تجاری خود با تهران مشروعیت قائل بوده و آن را خلاف قواعد بین‌المللی نمی‌داند.

بالای پرتاب موشک‌ها و پهپادها را تأیید کرده‌اند.

تحلیلگران اسرائیلی نیز معتقدند ایران اکنون قدرت پرتاب قابل توجهی دارد و اسرائیل در شرایط فشار پدافندی قرار گرفته بود، اما هنوز قادر نشده است توان خود را به مرحله واردکردن ضربه ساختاری مستمر علیه زیرساخت‌ها یا توان بازدارندگی بلندمدت تبدیل کند. از دید تل‌آویو، این وضعیت هشداردهنده است؛ سامانه پدافندی تا حدودی موفق بوده است، ولی مصرف بالا، وابستگی خارجی و احتمال فرسودگی رهگیرها، اسرائیل را در برابر موج‌های آینده آسیب‌پذیر می‌کند. ضمن اینکه جمهوری اسلامی، در صورت حفظ الگوی فعلی یعنی شلیک حجم بالا همراه با هدف‌های حساس و تعامل با تهدیدهای پدافندی، می‌تواند هزینه دفاع را برای دشمن افزایش داده و معادلات منطقه‌ای را به نفع خود تغییر دهد که این امر همسو با سیاست‌های مستقل و پدافندی جمهوری اسلامی است. در سطح راهبردی، این رشته رویدادها چند نتیجه قابل‌استخراج دارد: اول اینکه، جمهوری اسلامی با فعال‌کردن ظرفیت موشکی، بازدارندگی را وارد فاز عملیاتی کرد؛ ایران دیگر فقط یک تهدید معمولی نیست، بلکه رقیبی است که قابلیت حمله مستقیم دارد و این قابلیت را در خدمت منافع ملی قرار می‌دهد.

دوم اینکه، اسرائیل با سامانه‌های پدافند چندلایه، همچنان موفقیت بلندمدتش به حفظ لجستیک، ذخایر رهگیری و همکاری فراملی وابسته است.

سوم، تاکتیک ایران از ارسال تعداد زیاد به سمت موج‌های کمتر و متمرکز تغییر یافت که نشان‌دهنده یادگیری و تکامل تاکتیک‌ی است؛ اگر این روند ادامه یابد، سامانه‌های پدافندی دشمن پیچیده‌تر خواهند شد و هزینه پاسخ به نفع تقویت موقعیت جمهوری اسلامی ایران بالا خواهد رفت. چهارم، برای تبدیل توان موشکی ایران به قدرت ضربتی ساختاری، یعنی توان تأثیرگذاری مداوم، تخریب زیرساختی و مختل‌کردن پایداری پدافندی دشمن، لازم است ایران روی دقت لجستیک، تعویض لانچرها، پنهان‌سازی تدارکات و بازگیری اطلاعاتی سرمایه‌گذاری کند. هدف اساسی ایران از ارزیابی‌شدن گام به گام تا نقطه‌زنی. موشک‌های ایران اسرائیل اصابت کند که تحلیلگران و مقامات ایرانی آن را توانایی نقطه‌زنی دقیق عنوان کرده‌اند. این عملیات توان بازدارندگی جمهوری اسلامی را به نمایش گذاشت. ایران توانست موج فشار ایجاد کند، اسرائیل

فهرست نگار

فهرست نگار

فرصت‌های دیگری برای فعالیت‌های ضدتحریمی

در فضایی که روزه‌به‌روز کشورهای بیشتری به انجمن کشورهای تحریم شده غرب اضافه می‌شوند، فرصت خوبی برای ورود کانال‌های واسطه به تجارت انرژی فراهم می‌آید. تحریم‌های اعمالی اروپا علیه واردات انرژی از روسیه معضلاتی برای این قاره به وجود آورده است. رفتن به سمت مسیرهای موازی واردات انرژی همچون هند، ترکیه و غرب آسیا با این هدف صورت گرفته که کسری منابع انرژی جبران شود؛ اما این مسیرها نیز به حذف روسیه نینجامیده و اروپا ناچار است همچنان نفت و معیانات موردنیاز خود را از طریق روسیه و البته با پرداختن پورسانت کشورهای واسطه تأمین کند. بعد از هند و ترکیه اخیراً عربستان نیز به جمع واسطه‌گران تجارت انرژی بین روسیه و اروپا پیوسته است. خبرگزاری بلومبرگ به نقل از مرکز داده‌های آماری «کیپر» می‌نویسد ریاض در ۱۰ روز اول ماه مارس نزدیک به ۲٫۵ میلیون بشکه گازوئیل از روسیه وارد کرده که بسیار بیشتر از هر زمان دیگری در شش سال گذشته بوده است. افزایش خرید گازوئیل به نسبت نیاز هرساله عربستان به این معنی است که ریاض در حال واسطه‌گری انرژی بین روسیه و اروپاست. شاید برخی فکر کنند ایران به دلیل حضور در جمع کشورهای تحریم شده از امکان واسطه‌گری محروم است؛ اما باید گفت که تهران به دلیل سال‌ها زیست تحریمی شبکه خوبی برای فروش نفت خود به راه انداخته است. شبکه‌ای که می‌تواند در راستای کمک به صادرات انرژی سایر کشورهای تحریم شده همچون روسیه و ونزوئلا به کار گرفته شود. علاوه بر چنین شبکه‌ای ظرفیت پالایشگاهی و پتروشیمی ایران فرصت خوبی برای تبدیل نفت و گاز به محصولات دیگر را فراهم می‌آورد که بازار صادراتی بیشتری داشته و در مقابل تحریم مقاومت بهتری دارند. این ظرفیت علاوه‌بر فراهم‌کردن مسیر تحریم‌زدایی می‌تواند در راستای ورود به بازار واسطه‌گری انرژی نیز به ایران کمک کند به همین دلیل بنیاد (FDD) در پروژه تحریم انرژی ایران تحریم شرکت‌های پتروشیمی را نیز در دستور کار قرار داده و برای اجرای آن به دولت‌های آمریکا دستور کار مشورتی ارائه می‌دهد.

را در موقعیت پدافندی قرار دهد و هزینه امنیتی را برای دشمن بالا ببرد؛ اما باید واقع‌بین بود که هنوز به نقطه‌ای نرسیده که معادلات امنیتی بلندمدت دارد و اسرائیل را به طور رادیکال دگرگون کند، هرچند این تقابل پایه‌ای محکم برای بازدارندگی آینده فراهم آورده است. مرحله بعدی برای ایران، ثبیت و استمرار توان پرتاب، افزایش دقت و تخریب استراتژی‌های امنیتی، و این میدان، نه صرفاً نبرد موشکی، بلکه عرصه سیاست، فناوری و استراتژی است که در آینده خاور میانه نقش تعیین‌کننده خواهد داشت و ایران را به‌عنوان قدرتی مقاوم و پیشرو تثبیت می‌کند.

منابع

ایران تستهدف اسرائیل ردأ علی الضربات الأمريكية AI.Arabia. ۱. ۲۲ ژوئن

من الجلیل حتی إثات... ایران تشنن أوسع هجوم علی. AI.Arabia. ۲. اسرائیل. ۱۵ ژوئن

صواریح ایران تفضح التمييز ضد العرب والأجانب AI.AlJazeera Arabic. ۳. یاسرائیل. ۲۰ ژوئن

مشاهد وصور غیر مسبوقه بعد ۱۲ یوماً من حرب. AI.Quds Al-Arabi. ۴. ایران. ۲۴ ژوئن

ایران. ۲۴ ژوئن Cicurel, A. Shielded by Fire: Middle East Air Defense During the June ۲۰۲۵ Israel–Iran War. Washington DC: JINSA.

Foreign Policy Research Institute Air and Missile Defenses in the June ۲۰۲۵ Israel-Iran War. ۶.

Haaretz Iran Strikes Israel: Updated Tracker of Every Iranian ballistic missile fired at Israel. ۷. ژوئن.

اصابت موشک‌های ایران به ۱۰ پایگاه راهبردی اسرائیل، در IRNA. ۸. جنگ ۱۲ روزه. تهران

Missile and Interceptor Cost Estimates During the U.S Israel-Iran War. Washington DC: JINSA. ۹.

موشک‌های ایران ارزیابی‌شد؛ گام به گام تا نقطه‌زنی. TasnimNews. ۱۰.

The Jerusalem Post Six Iranian missiles hit IDF bases in June ۲۰۲۵. ۶ ژوئیه.

فهرست نگار